

TÁRSASÁGI HIREK

Földessy Gyula Kossuth-díjas irodalomtörténész, az irodalomtudomány doktora, Társaságunk tiszteletbeli tagja október 18-án töltötte be 80. születésnapját. Földessy Gyula munkásságával folyóiratunk külön tanulmányban kíván foglalkozni.

Délmagyarországi Csoportunk május 19-én vitát rendezett Szegeden Osváth Béla készülő Szigligeti-monográfiájáról. Osváth Béla ismertette azokat a problémákat, amelyeknek megoldására könyvében vállalkozik. A vitán a csoport tagjain kívül résztvett Magyar Bálint, a Nemzeti Színház főtthkára.

A XX. századi munkaközösség május 26-i ülésén Bóka László, a munkaközösség vezetője tartott beszámolót a XX. századi irodalomtörténeti kutatás feladatairól.

1953/54. évi vitaülés-sorozatunk utolsó előadását Pándi Pál tartotta május 31-én: »A felszabadulás ábrázolása irodalmunkban« címmel. (Az előadás szövege megjelent a Csillag 1954. 6. számában.) A vitában fel szólalt Bóka László, Kelen Béla, Koczás Sándor és Vihar Béla.

A Magyar Tudományos Akadémia 1954. évi Nagygyűlésének keretében június 18-án Sötér István Kossuth díjas egyetemi tanár tartott előadást »Magyar romantika« címmel. Az előadáshoz hozzászólt: Trencsényi Waldapfel Imre, Turóczy-Trostler József, Szauder József, Nagy Miklós. Az Akadémiai Nagygyűlés záróülésén adták át Barta János egyetemi tanárnak, Társaságunk ügyvezető elnökének a Szocialista Munkáért érdemérmét.

Móricz Zsigmond születésének 75. évfordulóján, június 29-én, Sarkadi Imre író mondott beszédet a városligeti Móricz-szobornál. A Társaság koszorúját Barta János ügyvezető elnök helyezte el. Az Írószövetség dísztermében emlékest keretében leplezték le az új Móricz-szobrot, Somogyi Árpád alkotását. A szoboravató beszédet Veres Péter, Kossuth-díjas író mondta. Az emlékesten szerepelt: Török Erzszi Kossuth-díjas, Palotai Erzszi és Horváth Ferenc.

A Nemzeti Múzeumban rendezett *Jókai-kiállítás* százezredik látogatója Jendrolovits Ferenc dunaföldvári kisipari szövetkezeti dolgozó volt. A Népművelési Minisztérium ajándékát, a Jókai-plakettet és az »És mégis mozog a föld« című regényt, július 9-én adta át a százezredik látogatónak Vargha Balázs, a Társaság szervezőtitkára.

A *niklai Berzsenyi-házban* a Petőfi Sándor Irodalmi Múzeum emlékszobát rendezett be. Az emlékszobát augusztus 15-én nyitották meg.

A *Társaság vezetőségének tagjai* június hónapban látogatást tettek vidéki csoportoknál. Bán Imre és Vargha Balázs az egri, Pándi Pál és Szabolcsi Miklós a pécsi irodalomtörténészekkel folytatott megbeszélést.

A *magyar irodalom helyi hagyományainak topográfiáját* a Társaság megbízásából elkészítették: Busa Margit, Kicsi Sándor, Kiss József és Nemeskürthy István. Az összegyűjtött anyagot megvényként bírálják el és egészítik ki a Társadalom és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat irodalmi szakosztályai. Az anyaggyűjtés alapján készülő kiadvány a Tankönyvkiadónál jelenik meg 1955 elején.

Gulyás Pál halálának 10. évfordulója alkalmából a Magyar Irodalomtörténeti Társaság Keletmagyarországi Csoportja és a Magyar Írók Szövetsége debreceni csoportja 1954. május 13-án emlékestet tartott. *Juhász Géza* egyetemi tanár mondott bevezetőt. Tíz évvel ezelőtt halt meg Gulyás Pál. A vele egy nemzedékhez tartozó költők és írók nagyrabecsülték eredeti költői egyéniségét, roppant olvasottságát, noha Gulyás Pál nem tartozott egyik írói csoporthoz sem. Ez a magános költő és »korszerűtlen« tudós ment a maga külön útján, s egyszer csak ott állt kora irodalmának egyik legjelentősebb haladó mozgalmában, a népi írók élvonalában. Az ősi remekeket tanulmányozta, számos elemüket beolvasztotta lírájába is. A népi mozgalom számára világirodalmi távlatot keresett, s a mondanivalókhöz méltó művészi kifejezést. A bevezető után *Tóth Béla* tartott előadást Gulyás Párról. Tíz éve hallgattunk Gulyás Párról. Pedig olyan sajátos ember- és költőitpust képviselt, amilyenből nincs még egy irodalmunkban, s a munkássága körüli kérdések tisztázása nagy segítséget adna olyan elvi problémák megoldásához, mint pl. a népesség kérdése, vagy az irodalom decentralizációja. Gulyás Pál művészete kettős, egyrészt a babitsi

vonáshoz tartozik, másrészt a népiesekhez. Sikertült megtörnie kora ellenállását, legalábbis a maga és egy elég tág kör számára, akik vele és művével érintkezésbe kerültek, sikerült fölébe kerülni a két világháború közti kor vad ferdeségeinek, s ha a korai halál meg nem akadályozza, talán még messzebbre is eljut, hisz azok közé a szellemek közé tartozott, akik szakadatlan iramban törnek előre az »Értől az Óceánig«. Első kötetében közelebb áll a halálhoz, mint az élethez. Ez őszinte nála. Költészete ezután abba az irányba távolul, hogy az első gyűjtemény kissé elvontnak, halványnak tűnő világával szemben közelebb kerül a jelenségekhez. Fejlődésének következő szakaszában az a legfőbb ereje, hogy a közönséget, a mindennapit frissen, elsődlegesen igyekszik átélni. A környezet az ő számára azonban legtöbbször önmagán túlmutató csoda, melyben valami léteztűli létet kutat. Majd észreveszi maga körül a való világot is, a háború felé sodródó országot. Nagy távlatú képek fejezik ezt ki. A népi írásokkal együtt halad, szembefordul a csendőrszorongók kényszerítő erejével. »Róma, győzd le Rómát!« vallja a fasiszmust elítélve. Formái oldottabbak lesznek, egyre inkább előtérbe kerül a mondanivaló. Költészete ellentmondásos, de irányában haladó, a fasiszta kortól való elfordulást, sőt, a fasiszmustal való szembeszegülést példázza. *Veres Péter* Kossuth-díjas író hozzászólásában megemlékezett arról a szellemi mohóságról és frisseségről, amely Gulyás Pált jellemezte. Ezt kéri számon a mai egyetemi fiataloktól. Mi jögen akarnak egy ország nevelői, vezetői

lenni, ha nem akarnak mindig tovább és tovább jutni, ha nem akarnak fejlődni? Ne árulják el ezek a fiatalok a forradalmak, a harcok hősiességének hitelét. *Kardos Pál* egyetemi docens idézte Gulyás Pálnak *Veres Péter*ről írott versét, annak a bizonyítékául, hogy a költő voltaképp a magyar dolgozó parasztság megtestesítőjét látta és szerette az akkor még alig ismert balmazújvárosi parasztfőnökben. Azután hivatkozott Gulyás Pál egyik régi, ipariskolai tanítványára, aki ma, mint kiemelt munkás magasabb tisztséget tölt be. Ez a volt tanítvány úgy nyilatkozott egykori tanáráról Gulyás Pálról, hogy haladó szellemben nevelte őt és társait, s így számára is könnyebbé tette, hogy kommunisztává fejlődjen. *Győri Gáspár* hozzászólásában nyomatékosan kiemelte Gulyás Pálnak azokat a verseit, amelyekben a fasiszta hazaárulással fordul szembe a költő. *Fegyver Irma* tanárnő Gulyás Pálról készülő dolgozatának a tételeit ismertette. Végül *Juhász Géza* zárta le a hozzászólások sorát. Múltunk egyre több értékére terelődött ideig is a figyelem. — Ideje, hogy jelentőségük arányában a problematikus egyéniségekkel is szembenézzünk. Mai megemlékezésünk sokfelől hozta össze a mozaikdarabokat: régi és új irodalomtörténeti kutatók tanulmányából, harcos régi barátok hozzászólásából, s mai fiatalok vallomásaiból tevődik össze Gulyás Pál időállóan ígérkező arcképe. Haladó volt, vérbeli demokrata volt, ha nem is bírt mindenben eligazodni a fasiszmus világtévelyének napi jelenségei közt, ideje, hogy megjelentessünk műveiből egy válogatott gyűjteményt.